

Felmentés — megbízás

Az MSZMP Somogy Megyei Bizottsága február 28-ával, saját kérésére, érdekeinek elismerésével fölmentette tiszttségéből Klenovics Imrét, a megyei pártbizottság első titkárát, aki nyugdíjazását kérte. Elhatározását —, hogy lemond pártbizottsági tagságáról, valamint első titkári tiszttségéről — életkorával és egészségi állapotával indokolta. Ervei közt az is szerepelt, hogy célszerűtlen lenne részt vennie az április 15-i megyei pártértekezlet előkészítésében, s olyan döntések meghozatalában, amelyek végrehajtásáért már nem lesz felelős.

Miután Klenovics Imre kérelmét megtárgyalta és jóváhagyta az MSZMP Politikai Bizottsága, a Somogy megyei pártbizottság döntött fölmentéséről, s elfogadva a Politikai Bizottság ez irányú javaslatát, a megyei pártértekezletig Sarudi Csaba gazdaságpolitikai titkárt bízta meg az első titkári teendők ellátásával. (MTI)

Álláspont március 15-éről

A KISZ Szeged Városi Bizottságának véleménye:

Örömmel üdvözljük a Délmagyarország 1989. február 10-i számában megjelent, az MDF ideiglenes elnökségének 3 tagja által közölt nyilatkozatának azt a részét, amely szerint vállalnák „a közös ünneplés lehetőségét a párttagok azon tömegével, akik igaz magyarként, nemzeti szabadságunk legjelesebb emléknapijává ünnepik március 15-ét”.

A közös ünneplés érdekében, testületünk hajlandó elfogadni a vezetőségi tagok előfeltételeit.

Ma országunkat hatalmas ellentmondások feszítik, amikor bármilyen oldalról érkező, megfontolatlan politikai cselekedet beláthatatlan következménnyel járhat.

Magyarországnak az elmúlt 30 évben még soha sem volt annyira szüksége a nemzeti közmegegyezésre, mint éppen most.

Ennek tudatában hívunk fel minden, felelősségteljesen gondolkodó állampolgárból álló csoportot, ünnepeljünk együtt nemzetünk egyik legnagyobb történelmi eseményét: március 15-ét; megtestesítve ezzel azt, hogy képesek vagyunk túllépni — az országért érzett aggodalmunk miatt — a bennünk rejlő gyanakvás korlátait.

A közös megemlékezés Szegeden legyen az első, egymás felé tett lépés, amely magában hordozza a különböző társadalmi szervek önálló, szabad párbeszédének a lehetőségét.

Ne vezessenek bennünket az elutasítást helyeslő részérdek, mert a párbeszéd késlekedése azoknak a politikai erőknek kedvez, amelyek a tagoltságot a zűrzavarral azonosítják, és a rendcsinálásra való hivatkozással térítnek vissza bennünket az elmúlt évtizedek politikájába.

Szeged, 1989. február 14.

KISZ Szeged Városi Bizottsága

Az ok: technikai

Később lesz a Kőszívű ...

Március idusára halasztották a nagyszínházban most csütörtökre, február 16-ára tervezett premiert. A *Kőszívű ember fia* bemutatóját. A sajtóbemutató előtt mindössze három nappal hoztak erről döntést a színház vezetői, s a vendégrendező, *Korcsmáros György*, akitől valamivel bővebb indoklását kértük e szokatlan elhatározásnak annál, mint amit a szervezési „részlegtől” megtudunk, hogy ugyanis az ok: technikai...

Korcsmáros György, aki Szegeden eddig már négy zenés darabot állított színpadra, azt mondta, ambivalensek az érzelmei és a gondolatai a mostani helyzetéről. Tény ugyanis, hogy nagy kósett le a szívről, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy nem lesz csütörtökön bemutató. Mert az előadás elkészültéhez nem volt elég az eddigi idő: nem jutott elégszer hozzá a csapat a nagyszínházhoz — összpörbák céljából; csak nemrég derülhetett ki, hogy az elkészült díszletek (*Götz Béla* m. v.) korrekt „működéséhez” valóságos technikai találmányok kellenének — merthogy a plexi; ha megvilágítják, többszörösen viszsztatükrözi, ami (aki) előtte van... Nem volt elég az idő az élő zenével kísért részletek és a play back-technika „összedolgozásához” sem. S miután az Arany János Színház tavaly március 15-i Kőszívű-bemutatója is siker volt, az ószól pedig a József Attila Színházban ugyanez az előadás szintén sikerrel megy az alkotók (*Korcsmáros Bóhm György* dramaturg) irta színpadra és rendezte a pesti előadást is, és a szegedi közreműködők számára enyhén szólva kellemetlen lenne itt — most egy fiaskó.

Másrésről viszont az is roppant kellemetlen, mondta a fiatal rendező, hogy pár nappal a bemutató előtt kell vállalni az egy hónapos halasztás minden előnytelen következményét. *Sem a színeknek, sem a közönség közérzete nem javul ettől.*

Mindehhez még annyit: a bemutató új dátuma nem véletlen, március 15-éhez, mint tudjuk, mégiscsak van némi köze a Jókai-műnek. Aztán „természetesen” borul az előre eltervezett műsorrend. A március 1-jére,

11-ére, 15-ére tervezett „Kőszívű”-előadásokra, a 12-ére tervezett *Az Arbat gyermekei* és a 16-ára tervezett *A vig özvegy* című előadásokra a jegyek nem érvényesek. Március 16-án a Blaha I.—II. bérletnek lesz előadás, s a tervezett bérletszüneti előadásra megváltott jegyeket március 1-jéig visszaváltják. A „Kőszívű” főnti előadásainak jegyei érvényesek lesznek későbbi időpontokban, „Az Arbat” jegyei pedig március 5-én érvényesek, vagy március 1-jéig visszaválthatók. Februárban, 19-én a Gárdonyi-Búzaka-lás bérlet A vig özvegyre szól délután, este az Ady I.—II. bérlet úgyszintén. Február 22-én a Dériné I.—II. bérlet tulajdonosai nem tudnak színházba menni, majd valamikor márciusban láthatják „A kőszívűt.” A bérlettulajdonosokat egyébként levélben is értesítik a változásokról.

S. E.

Kísérleti felvételi — főiskolára

Kísérleti felvételi eljárást vezet be a Pénzügyi és Számviteli Főiskola azoknak, akik esti vagy levelező tagozatra jelentkeznek, és legalább 5 éves munkaviszonnyal rendelkeznek. Az új módszer lényege: a jelentkezők a matematika mellett olyan tantárgyakból tesznek felvételi vizsgát, amelyekből szakmájukban már gyakorlati ismereteket szereztek. A leendő hallgatók a főiskola ajánlása alapján maguk választják ki azt a tantárgyat — például könyvvitelt vagy programozást — amelyből felvételizni kívánnak. Az újfajta felvételi célja, hogy az esti és levelező tagozatra könnyebben bejussanak a nagy gyakorlati tapasztalattal rendelkező, de öt évnél régebben érettségizett szakemberek. (A nappali tagozaton három-négyszeres a túljelentkezés, s továbbra is a korábbi felvételi rend az érvényes.)

Elgörgetni a követ...

Február 16-án, csütörtökön délután 5 órakor bemutató pszichodráma foglalkozást tartanak a Hazafias Népfőiskola városi bizottságának helyiségében, a Vörösmarty u. 3. szám alatt. Minden érdeklődőt várnak.

Mindennapos tapasztalatom, hogy szorongó társadalomban élünk. Feldolgozatlan élmények, elhúzódt testi és lelki problémák terhelnek bennünket és kevés a lehetőség, hogy megpróbáljunk megszabadulni tőlük. Jömagam ilyen esélynek látom a pszichodramát, amelyről a csütörtöki bemutató foglalkozás vezetőjével, Hartai Ernő pszichiáterrel beszélgettünk.

— Kinek érdemes részt vennie ilyen foglalkozáson?

— Mindazoknak, akiknek nincsenek ugyan határozott pszichés tünetek, de szorongást éreznek, amely megakadályozza őket abban, hogy mindennapi személyes kapcsolataik örömtelien alakuljanak. Saint-Exupéry írta, hogy az egyetlen igazi fényűzés az emberi kapcsolat. A pszichodráma olyan módszer, amely lehetőséget ad arra, hogy jobban megismerjük önmagunkat, megtanuljunk más szemével látni a saját személyiségünket.

— Miféle lelki hasznot hozhat ez? Lehet, hogy az ember csak arról bizonyoso-

dik meg itt is, hogy mások szerint is jogosak a szorongásai, a kisebbségi érzései megalapozottak...

— Akik részt vesznek egy ilyen csoport munkájában, azok megtanulnak nagyon odafigyelni a másik emberre. Megértintik őket a másik emberi lény szenvedése, amely egy kicsit választ ad a saját szenvedéseikre is. Az ember kipróbálhatja magát egy veszélytelen terepen. Megbizonyosodhat róla, hogyan tud élni saját kreativitásával váratlan helyzetekben. Tudatosíthatja azokat a viselkedésmintákat, amelyeket családi konfliktusaiban, munkahelyi kapcsolataiban is sikeresen alkalmazhat. Nekem az a véleményem, hogy a másik ember elfogadása, megértése, a hozzá való közel kerülés önmagában is öröm forrása. Tudom azonban, hogy nálunk mostanában mindennek a mércéje a funkcionális siker: mivel lehet valamit elérni, valamilyen célfeladatot megoldani. Nos, ilyen szempontból a pszichodráma megtaníthat a

Az északi helyzet

Beszélgetés a csehszlovákiai magyar élel közelmúltjáról és jelenéről

Dobos Lászlóról az olvasható *Az újabb magyar irodalom* című Pomogáts-kötetben, hogy 1930-ban Királyhelmeceen született, „tanárszaktól végzett, majd újságíró lett, hosszú időn keresztül a nemzetiségi művelődés vezető helyeit töltötte be”. Az író, akivel *Czine Mihály* hétfőn este Szegeden, a Royal kávéházban beszélgetett, a felvidéki magyarság életének legjobb regényeit (*Messze voltak a csillagok, Egy szál ingben*) írta meg, ott bábáskodott a pozsonyi magyar folyóirat, az *Irodalmi Szemle* indulásánál, volt a Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesületének, a Csemadoknak elnöke, 1968-ban kisebbségi magyar miniszter — utána, miként hallottuk, „majdnem kötel”, tíz évig a nevét sem lehetett nyilvánosan leírni —, majd vissza a közéletbe és a nemzetiségi kultúrába, szívszabban, mint valaha. Nemrégiben érkezett a hír: ő is a Magyar Művészetért-díjasok közé került. Dobos Lászlót szegedi látogatása alkalmából a csehszlovákiai magyarság közelmúltbeli és mai életéről, az anyaországban való változások hatásairól kérdeztük első sorban.

— Most, hogy főlzabadultak a gátak a határokon túl magyar milliók ügyében, a második legnagyobb létszámú magyar nemzetiség sorsa mintha háttérbe szorultna. Pedig az 1910-es utolsó magyar népszámlálás ott, északon még egymilliónál is több magyarról tudott a később Csehszlovákiához csatolt területen. Mértékadó vélemények szerint jelenleg is 7–800 ezer közötti a Felvidéken élő magyarok létszáma...

— A mai magyar közélet figyelmének előterében természetesen módon az erdélyi magyarság drámája áll. A jelenlegi csehszlovákiai helyzet, az ottani magyar kultúra és szellemi élet jelene az erdélyinél persze jobb helyzetet tükröz, ám ez a kijelentés egyáltalán nem jelenti azt, hogy az északi magyarság sorsa egyértelműen jónak lenne mondható. A példaértékű állapottól messze vagyunk... Az ottani magyar kultúra és irodalom történetének egyik alaptétele a semmiből teremtdés. Tudjuk, a második világháború után az utódállamokban mindenütt megtorlások, bosszúhadjáratok kezdődtek a magyarok ellen: ez a legbrutálisabb és a leghosszabb

időn át tartó Csehszlovákiában volt! Programszerűen likvidálni akarták a Janics Kálmán-féle „hontalanság éveiben” a felvidéki magyar kisebbséget. Ebből a helyzetből kellett szellemi életet teremteni. Erre az ötvenes években a sematizmus ellenére létrejöttek az alapok, a szerveződés évtizede után a hatvanas évek pedig a felfelé ívelő szakaszt, a virágzást jelentették. Szülőföldközpontú, a népi irodalom által ihletett, a megaláztatások kimondásának szenvedélyével autonómmá váló irodalom született, amely a Fábry Zoltán-i vox humanaval, a humánus „erkölcsösen tenni, ha tenni lehet” olvasatával járult hozzá kiengesztelőleg az egyetemes magyar irodalom eszmévilágához.

— Ez a felfelé ívelő folyamat nem akármilyen mértékben törhetett meg 1968. augusztus 21-e után...

— A bevonulás és következményei hallatlan mértékben megkárosították a csehszlovákiai magyar nemzetiségi élet egészét. A hetvenes évek egyetlen óriási veszteséglistája.

— Ma Magyarországon 1956 újraértékelése került a társadalmi közérdeklődés egyik centrumába. Északi szomszédunknál tapasztalni-e valami hasonlót 1968 megítélésével kapcsolatosan?

— A mai magyar közélet a mienkéhez képest lényegesen nyitottabb. Csehszlovákiában a régi frazeológiához kötött gondolkodás (és nyelv) nehezebben állt át. A jelenlegi hivatalos álláspont 1968-at még „egyértelműen, sommásan elítéli, holott szerintem ez felületes, felszínes, differenciálás nélküli megítélés: 1968 a csehszlovákiai magyar élet szempontjából nem mondható károsnak. Közép-európai rangú okmány volt a pozsonyi vár erkélyéről kikiáltott alkotmányjogi törvény, a föderáció... Hogy ma mennyire megnőtt az érzékenység nálunk mindaz iránt, ami Magyarországon történik, azt is jelzi, hogy nyilván eljön egy árnyaltabb, részletesebb 1968-értékelés ideje is...

— Részben az 1968 utáni helyzet következménye is, hogy bár idehaza erről az

erdélyinél jóval kevesebb szó esik, ám a csehszlovákiai magyar nemzetiség jogai körül sincs minden rendben. A magyar sajtó nemrégiben számolt be arról, hogy a magyarok lakta területeken a kétnyelvűség még odáig sem terjed, hogy az utca- és cégátlablancokra vonatkozzék. Kassa, Pozsony és a többi helység magyar neve a sajtóban tabu...

— Igen: a nyíltság, a kimondás ideje után, 1968–70-tól a figyelem elterelődött ezekről a gondokról. Nem lehetett például mostanig beszélni az iskolaügyről. Arról, hogy 1971 és 1987 között 246 magyar iskola szűnt meg Szlovákiában. Arról, hogy a nyitrai tanítóképzőbe évente 6–8 leendő magyar tanító vehető csak föl, és így a 90-es években óriási lesz a hiány. Az óvodás korú magyar gyerekek egyharmada nem járhat magyar nyelvű óvodába. 124 magyar faluban szűnt meg az iskola és a kétnyelvű közigazgatás. A küzdelem most az értelmiség (újra)teremtésért folyik elsősorban... A pedagógusréteg a legmegviseltebb: meggyötört és megfélemlített...

— Tíz évig Dobos Lászlót is „kibonták a forgalomból”. Hogyan lehetett ezt elviselni? Mit tett ekkorban?

— Le kellett küzdenem a csalódást az emberek nagyrészből. A magyar szellemi élet periferiájára kerülve életben kellett maradni és meg kellett kapaszkodni. Egyéni dráma volt megélni, milyen az, amikor az embert gondosan kerülik az utcán, s a korábbi tömegek helyett csak ketten-hárman maradnak mellette... No de ez az én dolgom...

— Nemrégiben megkapta a Magyar Művészetért-díjat, könyvei ismét megjelennek, legutóbb, 1987-ben a szegedi estnek is címet adó *Engedelmelem*. Mit tehet ma egy magyar értelmiségi Csehszlovákiában?

— Talán egyre többet. A közelmúltban a Szlovák Írószövetség magyar tagozata húsz év után először olyan állásfoglalást fogadott el, amely kritikus értékelése a csehszlovákiai magyar életnek. Javasoljuk, hogy az új alkotmány garantálja a normális, folyamatos érintkezést az anyanyelvet, orvoslják az iskolaügy bajait, legyen nemzetiségi érdekvédelem, jogegyenlőség, anyanyelvi egyenjogúság és öngazgatás. Talán elhiszik Magyarországon: nemcsak Kárpátja kezdett el mozogni...

— Mennyire befolyásolja a történekeket a magyarországi reformfolyamat felforgatása, az itteni belpolitikai helyzet mindinkább világméretű értékelése?

— Mindezt mi a legnagyobb izgalommal és érdeklődéssel figyeljük. Jól tudjuk, hogy hálstennek egyáltalán nem függetleníthetjük magunkat mindettől: ugyanakkor egy más szintű érzelmi kötődés alakul ki. Az anyaországi helyzet bennünket állandóan újabb felismerésekre kényszerít: ez napi impulzusok összessége... Siettetni a magunk helyzetének tisztázását, ösztönzi aktivitásunkat. A bátorításban, erősítésben a végre hivatalosan is földváltott 15 millió magyar közös eszménye döntő fontosságú volt. Olyan folyamatok indultak el — ha egyelőre lassabban, nehezebben felismerhetően, ellentmondásokkal telítetten is —, amelyek nagyon frissek ugyan, de meglehetősen biztatóak, komoly reménykedésre jogosítók. Mi mindenestre a helyünkön vagyunk — és figyelünk, de nagyon...

Kin segíthet a pszichodráma?

sikeres alkalmazkodás technikáira. Ha jól ismerem önmagam és tudom, hogyan érthetek meg másokat, akkor ez hatékony eszköz lesz a kapcsolataim tudatos alakításában.

— Többször használta azt a szót, hogy szenvedés. Nem túl kemény, riasztóan drasztikus ez a szó, amelyet nem is szívesen használunk manapság?

— Lehet, hogy nem szeretjük a szót, pedig amit jelöl, az nagyon is jelen van az életünkben. Csak metaforával tudom megvilágítani, mit is értek rajta. Olyan helyzetet, amikor egy nagy kő eltorlaszolja a patak medrét, és az folyton kerülgetni kényszerül ezt az akadályt, bármennyire is igyekszik, nem képes a saját medrében élni. Az emberrel gyakran megessik, hogy kínozza valamilyen föl nem dolgozott probléma, amit csak olyan módon lehet eltávolítani, ahogyan a patak medréből elgörgetik a követ.

— Nem tartja-e vissza éppen a szorongás az embereket, hogy akár egy ilyen csoportban is meg merjenek nyilvánulni? Hogyan merik kiadni magukat más cso-

porttagok vagy éppen a csoportvezető előtt?

— A pszichodráma csoportfoglalkozáson olyanoknak érdemes részt venniük, akik úgy érzik, kellene valami, talán egy segítő kéz, amelyik támogatja problémáiban az embert. A csoportok olyan emberekből állnak össze, akiknek egyaránt szükségük van erre a segítségre, akik megértésért megértést kínálnak cserébe. A csoportvezető sem a csoport fölött áll. Egy pszicháter is csak a saját megélt szenvedéseinek segítségével tudja megérteni másokéit. A vezető egy tag a csoportból, aki ismeri annak a technikáját, hogyan lehet egy ilyen átmeneti közösségben levetni a lelki terheket. Aki rendszeresen részt vesz egy pszichodráma csoport munkájában, az az ott megélt katarzisz révén megtisztult, megkönnyebbült, kevesebb tudattalan feszültség lappang benne. Mivel ezek nem mérgezik tovább a közérzetét, nagyobb hatással tudja formálni a személyes kapcsolatait, sikeresebbé válhat a mindennapi életében.

Tanács István

Domonkos László